

FOLKHÄLSOPLAN

2017 – 2020

Bergs kommun
Bierjen tjielte

INNEHÅLL

FÖRORD.....	4
Bakgrund	5
Vad är folkhälsa?	5
Hälsans bestämningfaktorer	6
Folkhälsa på Nationell, regional och lokal nivå	7
Nationell nivå: Sveriges folkhälsomål.....	7
Regional nivå: VÅR HÄLSA- Länets möjlighet Folkhälsopolicy för Jämtlands län 2016-2019	8
Folkhälsoplan Bergs kommun 2017-2020	9
Vision.....	9
Syfte.....	9
Spridning	9
Undersökningar	10
MÅLOMRÅDEN OCH AKTIVITETER	11
Trygghet för alla	11
Så här ser det ut i Berg.....	11
Medborgarlöfte 2017 Bergskommun.....	12
MÅL 2017-2020	12
Utbildning, arbete och sysselsättning	13
Så här ser det ut i Berg.....	13
MÅL 2017-2020	13
Hälsofrämjande miljöer och drogförebyggande arbete	14
Så här ser det ut i Berg.....	14
Kultursatsningar.....	14
Alkohol och droger.....	15
Tobak	15
Psykisk hälsa.....	16

MÅL 2017-2020	17
Delaktighet, inflytande och tillgänglighet	18
Så här ser det ut i Berg.....	18
MÅL 2017-2020	18
Fysisk aktivitet och kost	19
Så här ser det ut i Berg.....	19
MÅL2017-2020	19
UPPFÖLJNING	20
Ledning och styrning.....	21
Uppdragsgivare.....	21
BRÅ/Folkhälsoråd	21
Slutord	22
En ordbok - vad betyder	23
ANDT Alkohol Narkotika Doping Tobak, ANDT strategi 2016-2020.....	23
Balanserat styrkort	23
Enkäter	23
KPTR	23
Tillgänglighet.....	24
Tillgänglighet Bidragsnormer i Bergs kommun 2017-2020.....	24
Vad betyder olika dokument.....	25
Övrigt.....	25
Översikt över samtliga mål	26
MÅL 2017-2020	26

FÖRORD

Folkhälsoplanen är vårt instrument för att stärka folkhälsoarbetet i vår kommun. Folkhälsa är såväl ett eget verksamhetsområde som en del av allt vi arbetar med och verkar för inom den kommunala verksamheten. Ett av kommunens kännetecken är det stora antal föreningar, som spänner från idrott till kulturföreningar och som aktiverar samt stimulerar livet i kommunen. Delaktighet och samverkan mellan kommunen, näringslivet och ideella föreningar är av stor betydelse för att vi skall lyckas med vårt folkhälsoarbete. Vi behöver också stötta en hälsosam livsstil genom att förbättra och utveckla kulturella och sociala mötesplatser, ge information om vad som kan påverka vår hälsa, och skapa förutsättningar för människor att göra hälsofrämjande val.

Kulturlivet i kommunen är rikt - med sång, musik, teater och revyspel - och föreningslivet är väl utbrett. Bergs kommun kännetecknas också av närheten till fjäll och natur med ett aktivt friluftsliv innehållande bland annat skidåkning, jakt och fiske. Skogen och jorden ger också arbetstillfällen. Det finns många småföretagare men även en del större företag. Beskrivningen visar på att det finns tillgångar i Bergs kommun som kan bidra till en välmående befolkning med en god hälsa.

Kommunal verksamhet är till största delen arbete med människor. I vårt arbete kan vi påverka människors vardag och ge förutsättningar för ett bättre liv, oavsett om det handlar slutbetyg från nian eller promenader i friska luften för våra äldre.

Vårt mål med den här folkhälsoplanen är att lyfta begreppet folkhälsa och koppla ihop det med det arbete vi bedriver dagligen. Att människor som bor och arbetar i Bergs kommun kan ta till sig detta, förstå att det genomsyrar all verksamhet och att vi alla har del av ansvaret att förbättra folkhälsan.

Vi hoppas och tror att ni alla vill vara med och arbeta för att förbättra folkhälsan i vår kommun, så att människor förknippar Bergs kommun med livskvalitet i alla dess former!

Therese Kärngård
Kommunalråd

Ralf Westlund
Kommunchef

BAKGRUND

VAD ÄR FOLKHÄLSA

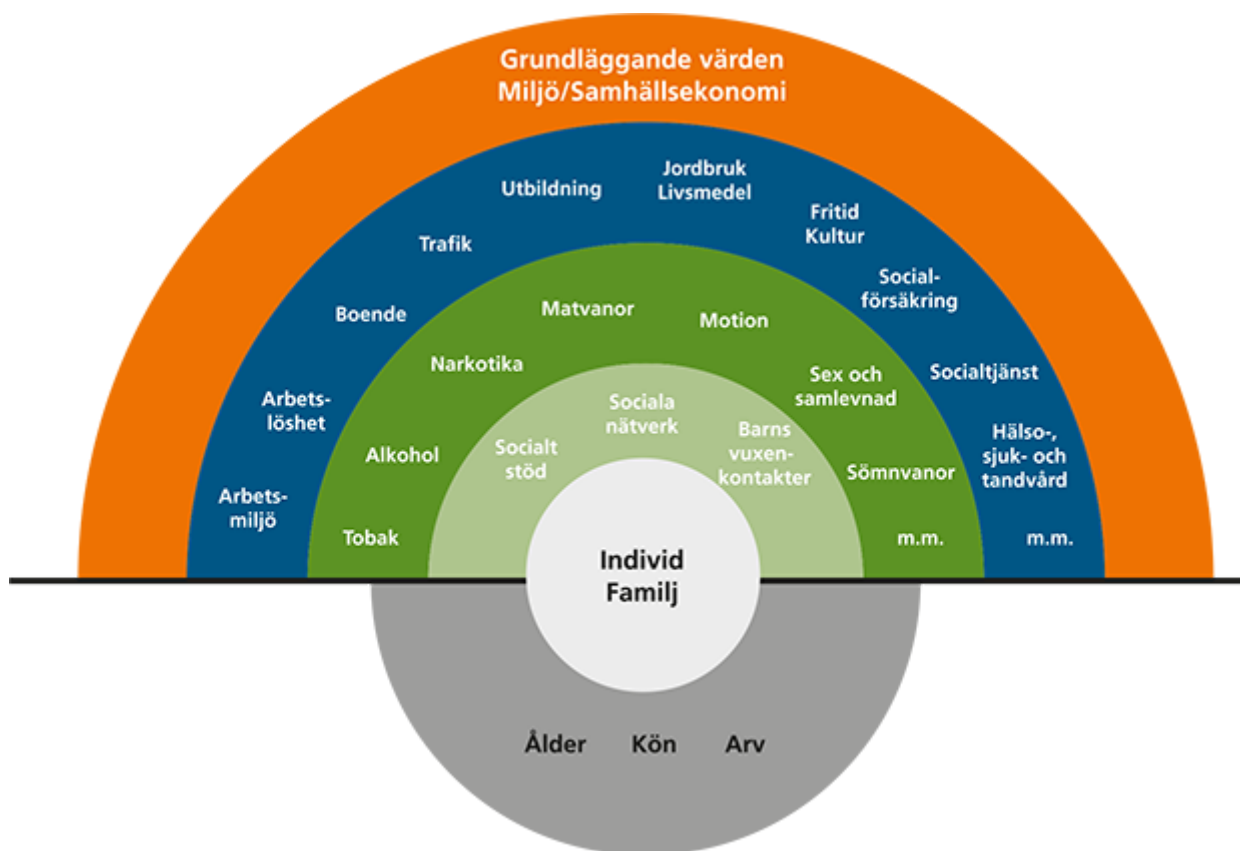
Folkhälsa innefattar alla delar av vår hälsa. Det är lätt att tänka enbart på vad vi äter och om vi motionerar, men folkhälsa är så mycket mer. Det är arbete, fritidsaktiviteter, delaktighet och påverkan i samhället, trygghet, någon att prata med, familjesituation, samhällsplanering, alkohol- och tobaksvanor. Vidare hur nöjd man är med olika delar av livet.

Folkhälsoarbete handlar om att förebygga negativa mönster i befolkningens hälsotillstånd. Genom att systematiskt och målinriktat förändra strukturer i samhället skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Det innebär att arbeta hälsofrämjande genom att stödja och utveckla kultur, fritid och föreningsliv, stärka föräldraskapet samt skapa och bevara arbetstillfällen. Även utbildningsnivå och känsla av sammanhang påverkar den upplevda och faktiska hälsan.

HÄLSANS BESTÄMNINGSFAKTORER

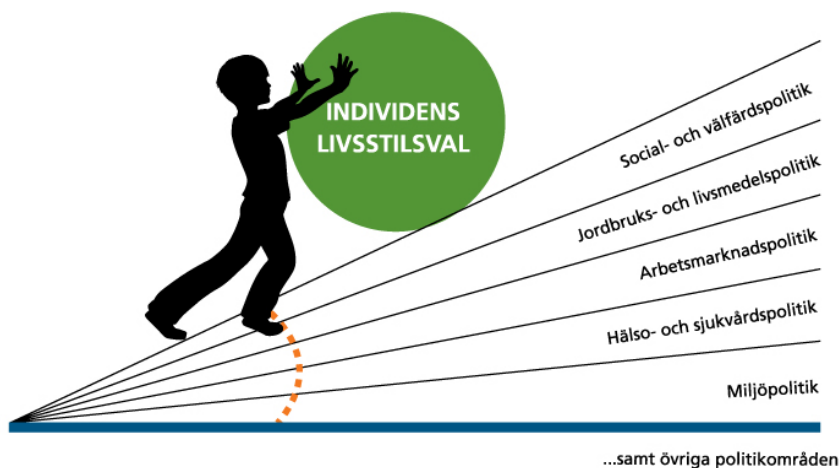
För att synliggöra hur samhället runt oss påverkar vår hälsa skapades bilden nedan. I den yttersta cirkeln finns omgivningen, sedan livsvillkor, levnadsvanor/livsstil, socialt nätverk, och sist individ och familj. Under det finns det opåverkbara som ålder, kön och arv. Hälsan påverkas av en mängd olika faktorer som på olika sätt och olika nivåer samspelar med varandra.

Figur 1 Dahlgren, Göran & Whitehead, Margaret (1991): Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm: Institute for Future Studies

Individens livsstil och levnadsvanor är en människas sätt att leva och organisera sitt liv, och det styr man själv, mer eller mindre medvetet. Detta skapar storleken på bördan (bollen) som rullas framför individen i bilden.

Livsvillkoren skapas av hur ett samhälle organiseras och struktureras. Den nivån är svår att påverka som individ utan styrs av politiska beslut. Detta skapar lutningen på backen i bilden.

Figur 2 Göran Hallman baserad på förlaga av: Peter F. Hjorth, Prof. Norge

FOLKHÄLSA PÅ NATIONELL, REGIONAL OCH LOKAL NIVÅ

NATIONELL NIVÅ: SVERIGES FOLKHÄLSOMÅL

”Att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”...

...är det övergripande målet i regeringens proposition om *Mål för folkhälsan*. Det betyder att individers hälsotillstånd inte får begränsas p.g.a deras ålder, kön, klasstillhörighet, etnisk och kulturell bakgrund, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller andra egenskaper.

Det övergripande nationella folkhälsomålet är jämlikhet i hälsa och inkluderar elva målområden.

De elva nationella målområdena

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomisk och social trygghet
3. Trygga och goda uppväxtvillkor
4. Ökad hälsa i arbetslivet
5. Sunda och säkra miljöer och produkter

6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
7. Gott skydd mot smittspridning
8. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa
9. Ökad fysisk aktivitet
10. Goda matvanor och säkra livsmedel
11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

REGIONAL NIVÅ: VÅR HÄLSA- LÄNETS MÖJLIGHET FOLKHÄLSOPOLICY FÖR JÄMTLANDS LÄN 2016-2019

En länsövergripande och gemensam folkhälsopolicy har tagits fram. Den antogs 2016 av samtliga kommuner i Jämtlands län samt av Region Jämtland/Härjedalen. Varje kommun och Region Jämtland Härjedalen förväntas bryta ner policydokumentet till en egen handlingsplan på lokal nivå.

Vision

”Hälsa på lika villkor för hela befolkningen för en hållbar utveckling i Jämtlands län”

I Jämtlands län görs en kraftsamling kring folkhälsoarbetet med särskilt fokus på barn, unga och äldre.

Länspolicyn bygger på fyra utvalda utvecklingsområden som i sin tur grundar sig på de 11 nationella målen, nämligen:

- **Trygga uppväxtvillkor**
- **Utbildning och arbete**
- **Hälsofrämjande miljö**
- **Delaktighet och inflytande**

LOKAL NIVÅ: FOLKHÄLSOPLAN BERGS KOMMUN 2016-2019

Lokal folkhälsoplan för Bergs kommun presenteras i nästa avsnitt.

FOLKHÄLSOPLAN BERGS KOMMUN 2017-2020

VISION

”Att skapa förutsättningar för en god hälsa och en positiv livsmiljö på lika villkor för alla i Bergs kommun.”

Folkhälsoplanen omfattar och påverkar alla som bor och verkar i Bergs kommun. Den avser alltså inte enbart den kommunala organisationen. Utgångspunkten är alla människors lika värde. Alla människor har inneboende resurser och befolkningen tillsammans skapar en kraftfull mångfald. Det gäller därför att skapa ett gott samhälle där varje individs behov och resurser tillvaratas. Även i Berg läggs folkhälsoplanens fokus på barn, unga och äldre.

För att minska klyftorna i befolkningens hälsotillstånd skapas stödande miljöer. Stödande miljö omfattar samhället där människor lever, inklusive hem och arbete. Stödande miljöer skyddar och utvecklar människors hälsa.

SYFTE

Det här vill vi uppnå med folkhälsoplanen:

- Medvetandegöra kommunens chefer och medarbetare vad begreppet folkhälsa innebär och att alla verksamheter har möjligheter att påverka hälsans utveckling.
- Synliggöra olika aktörers folkhälsoarbete.
- Visa stolthet över pågående arbete, lyfta och sprida goda exempel.
- Skapa rutiner för folkhälsoarbete.
- Öka förutsättningar för samverkan.

SPRIDNING

Den kommunala folkhälsoplanen är framtagen och anpassad efter Bergs kommun och de förutsättningar och behov kommunen har. Folkhälsoplanen ska användas på följande sätt:

- Folkhälsoplanen ska vara känd i hela organisationen Bergs kommun och implementeras i det dagliga arbetet gentemot allmänheten.
- Folkhälsoplanen ska kommuniceras till de kommunala bolagen såväl som föreningar och näringsliv, och dessutom finnas tillgänglig på kommunens hemsida.
- Bergs kommun, kommunens största arbetsgivare ska arbeta för att utveckla friskvårdsarbetet.

- Folkhälsoplanen ska vara ett verktyg för att skapa mötesplatser och samverkan mellan kommunen, näringsliv, myndighet och föreningar inom folkhälsa.

UNDERSÖKNINGAR

Kommunen genomför en rad olika medborgarundersökningar, däribland:

- Hälsosamtal i skolan; skolsköterskorna genomför hälsosamtal med alla elever i förskoleklass, åk 4, åk 7 samt gymnasiet åk 1. Utifrån ett länsgemensamt elevhälsoformulär registreras svaren i ett formulär sedan i en elevhälsodatabas.
- Trivselenkät genomförs i förskolan årligen
- CAN-enkäten; genomförs årligen om drogvanor bland ungdomar i åk 9 samt åk 2 på gymnasiet. I länet genomförs ett extra urval vart tredje år (senast 2015) samtliga elever i dessa årskurser ombeds svara på enkäten. Under 2017 kommer en fördjupad kartläggning genomföras i länets kommuner.
- Hälsa på lika villkor, HLV; är en nationell folkhälsoenkät. Den mäter hälsa, levnadsvanor och hälsovillkor. Syftet med undersökningen är att visa hur folk mår. Den genomförs vart fjärde år, senast 2014. Enkäten skickas då ut till personer i åldern 16-84 år i Bergs kommun. 2014 års undersökning visar följande områden extra angelägna att följa:
 - Främja goda levnadsvillkor såsom minskad övervikt och fetma samt minskad rökning.
 - Förbättrat psykiskt välbefinnande, särskilt bland unga vuxna.
 - Möjligheter till social samvaro och ökad tillgång till socialt stöd, särskilt för män.

Genomgående visar resultat från bland annat Hälsa på lika villkor(HLV), att utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar har stor betydelse för hälsoutfallet. Det är viktigt att ha med sig när insatser planeras.

MÅLOMRÅDEN OCH AKTIVITETER

Med utgångspunkt i de fyra målområden vilka antagits i folkhälsopolicyn för Jämtlands län har Bergs kommun prioriterat de områden vi ska arbeta med.

Flera av målen är hämtade från det balanserade styrkortet i Bergs kommun och de är markerade med kursiv stil.

Mål nr 11, minskat andel barn och unga som använder Alkohol Narkotika Doping Tobak ANDT, är hämtat ur ANDT strategi Jämtlands län 2016-2020.

Förväntad livslängd vid födseln för kvinnor i Bergs kommun var i genomsnitt 82,8 år och för män 77,0 år under åren 2009-2013. Männens medellivslängd är den lägsta i länet och har inte ökat över tid. Skillnaden mellan kvinnor och män i kommunen är 5,8 år. För både kvinnor och män är den förväntade medellivslängden tydligt under länet (kvinnor 83,2 och män 79,3) och rikets (kvinnor 83,6 och män 79,7).

Män i Bergs kommun har en anmärkningsvärt låg medellivslängd. Det är ett faktum vilket föranleder ytterligare analyser och uppmärksamhet långsiktigt.

TRYGGHET FÖR ALLA

I länets folkhälsopolicy är trygga uppväxtvillkor ett målområde, vi har valt att låta målområdet omfatta alla kommuninnevånare oavsett ålder. Trygghet i livets alla skeden innehåller flera viktiga delar.

SÅ HÄR SER DET UT I BERG.

I likhet med tidigare mätningar (HLV) är en större andel kvinnor än män socialt deltagande i aktiviteter. I jämförelse med länet är det en mindre andel kvinnor i kommunen som upplever otrygghet utomhus. I kommunen upplever en större andel kvinnor än män otrygghet utomhus (15 procent mot 4 procent). När det kommer till hot om våld och fysiskt våld är siffrorna jämförbara med länets 3 % av män och 4 % av kvinnor.

Hot om våld och utsatthet för fysiskt våld är vanligare i de yngre åldersgrupperna och då särskilt bland unga män 16-29 år. Sedan 2006 har dock andelen unga vuxna män som uppger att de blivit utsatta för fysiskt våld minskat från 13 procent till 7 procent.

I kommunen anmäldes 719 brott 2014 varav 88 utgjorde våldsbrott antal per 10 000 innevånare det är betydligt lägre än riket.¹

¹ Faktablad Berg. Sid 3. Folkhälsomyndigheten. 2017-03-14

MEDBORGARLÖFTE 2017 BERGSKOMMUN.

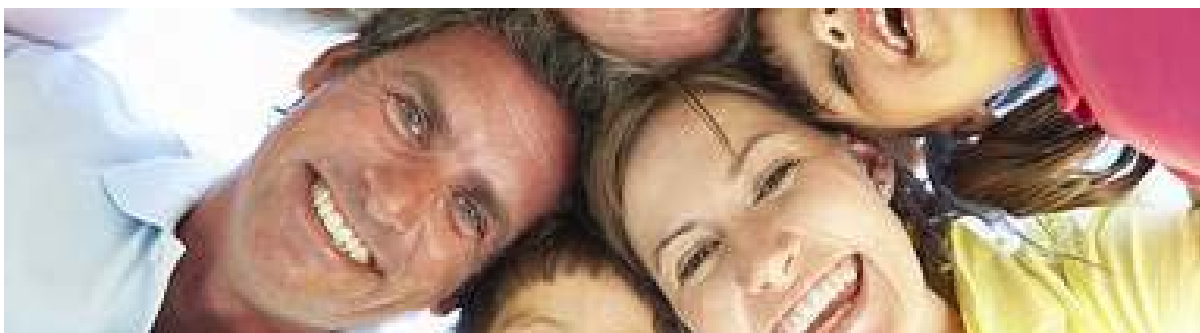
Polisen och Bergs kommun lovar att gemensamt arbeta för ökad trafiksäkerhet och minskad narkotikaanvändning bland ungdomar i Bergs kommun. Ett måldokument är framtaget och beslutat av Kommunstyrelsen den 28 februari 2017.²

Följande åtgärder kommer att genomföras under 2017 i syfte att skapa ett tryggare samhälle.

- Reglera snökotertrafik i 4 tätbebyggda områden genom trafikföreskrifter.
- Att högstadiet och gymnasiet tillsammans med polis och socialtjänst genomför en droginformation under höstterminen till elever och inbjudna anhöriga.
- Öppenvårdsteamet anordnar två öppet hus tillfällen med ambition att vara mer synlig för medborgarna och i övrigt skapa ett tryggare samhälle.
- Ungdomsgruppen återupptas genom Ungdomssamordnarens försorg.

MÅL 2017-2020

- Stöd i föräldraskap erbjuds
- *I förskolan. Verksamheten kännetecknas av lugn och trygg miljö bland förskolebarn och vårdnadshavare*
- *I skolan. Eleverna känner sig trygga i skolan*
- *God vård och omsorg med trygga förhållanden och meningsfull tillvaro*

² Ks §17 Dnr 2016/392

UTBILDNING, ARBETE OCH SYSSELSÄTTNING

Att ha en meningsfull sysselsättning, arbete och utbildning är viktigt för alla. Studier har visat att högre utbildning generellt även medför bättre hälsa och ekonomiska förutsättningar. Det är viktigt att kommunen arbetar för att jämna ut socioekonomiska skillnader. Det kan exempelvis göras genom att ge alla samma möjligheter/förutsättningar att nå bästa möjliga studieresultat och möjlighet till meningsfulla fritidsaktiviteter.

SÅ HÄR SER DET UT I BERG

I Berg var 97 % av flickorna i årskurs 9 behöriga till gymnasiet vårterminen 2016, 87 % av pojkarna. Det är en högre andel än både länet och riket.³

Verksamheten Navigator och projektet Uvas erbjuds unga 16-29 år respektive 16-24 år vilka är undersysselsatta/utan sysselsättning. Syftet är att stärka och stödja unga till studier och eller arbete. Enligt lag har kommuner uppföljningsansvar (KAA) för ungdomar 16-20 år vilka saknar avgångsbetyg från gymnasiestudier. Även den gruppen sorterar under Navigator i Berg.

I Bergs kommun är både män som kvinnor sysselsatta, 82 %. Talet för riket är 77 % kvinnor respektive 79 % för män. Andelen arbetsökande i kommunen är 2,8 % för kvinnor, 4,4 % för män. Det är i nivå med länet men under rikets tal.

I program med aktivitetsstöd redovisas 3,5 % kvinnor respektive 3,4 % män ett bättre resultat än både länet i övrigt 3,6 %, 4,5% och riket 3,6% respektive 4,0%.⁴

MÅL 2017-20

- *Alla elever når minst betyget E i årskurs 9 i grundskolans alla ämnen.*
- *Alla elever i gymnasieskola når fullständig gymnasieexamen.*
- *Feriepraktik erbjuds samtliga ungdomar från åk 8 till åk 2 på gymnasiet.*
- *Navigator och projektet Uvas erbjuds samtliga unga 16-29 respektive 16-24 år vilka är undersysselsatta/utan sysselsättning.*

³ Faktblad Berg. Sid 4. Folkhälsomyndigheten. 2017-03-14.

⁴ Faktblad Berg. Sid 3 Folkhälsomyndigheten. 2017-03-14

HÄLSOFRÄMJANDE MILJÖER OCH DROGFÖREBYGGANDE ARBETE

Kommunen arbetar för att skapa hälsofrämjande fysiska, psykiska och sociala miljöer, samt arbetar aktivt med drogförebyggande insatser. Ett exempel är det medborgarlöfte Bergs kommun och polisen enats om, förebyggande arbete rörande narkotikaanvändandet bland ungdomar i Bergs kommun. Det beskrivs under Medborgarlöfte 2017 Bergs kommun, sid 12.

Ett brottsförebyggande folkhälsoråd har regelbundna möten cirka fem gånger per år. Syftet är att lyfta aktuella frågor inom området brottförebyggande och folkhälsa. I rådet ingår representanter från polis, primärvård, kommunal verksamhet samt vid behov andra aktörer. I Brå/Folkhälsorådet kommer arbetet med medborgarlöften följas upp.

ANDT verksamhet och samordning återinförs. Den regionala ANDT Strategin 2016-2020 beaktas. Dess övergripande mål är, ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Arbetsgivaren Bergs kommun har antagit en Alkohol och drogpolicy under 2015 (Kf §146) mot skadligt bruk och beroende av alkohol, spel, narkotika och ickemedicinsk användning av läkemedel. Policyn omfattar samtliga anställda inom Bergs kommun samt bolagen. Vidare antog kommunfullmäktige en Tobakspolicy under 2014 (Kf §112) med samma målgrupp.

SÅ HÄR SER DET UT I BERG

Trender ANDT- ungdomar i Berg 2015 enligt uppgifter från Länsstyrelsen

- Positiva trender

Andelen elever som sniffat/boffat någon gång har minskat sedan 2012

En lägre andel av elever anger tidig alkoholdebut (13 år eller yngre)

- Områden att prioritera

Tobak

Var tredje elev i årskurs 9 använder tobak. Ingen förändring sedan 2012.

Fler som debuterar tidigt med tobak (jmf med länet)

Högre tillgänglighet av cigaretter i kommunen

Samtliga anger att man vill sluta nu eller i framtiden

Alkohol

Oförändrat vad gäller andel konsumenter (51 %) och alkoholmängd i årskurs 9

Var tredje elev i årskurs 9 uppger att man blivit bjuden av en förälder

KULTURSATSNINGAR

Kulturadministrationen anordnar insatser för barn och unga varje år. Alla barn i förskola och grundskola erbjuds en konstupplevelse per år genom budgeterade barnkulturpengar. Alla

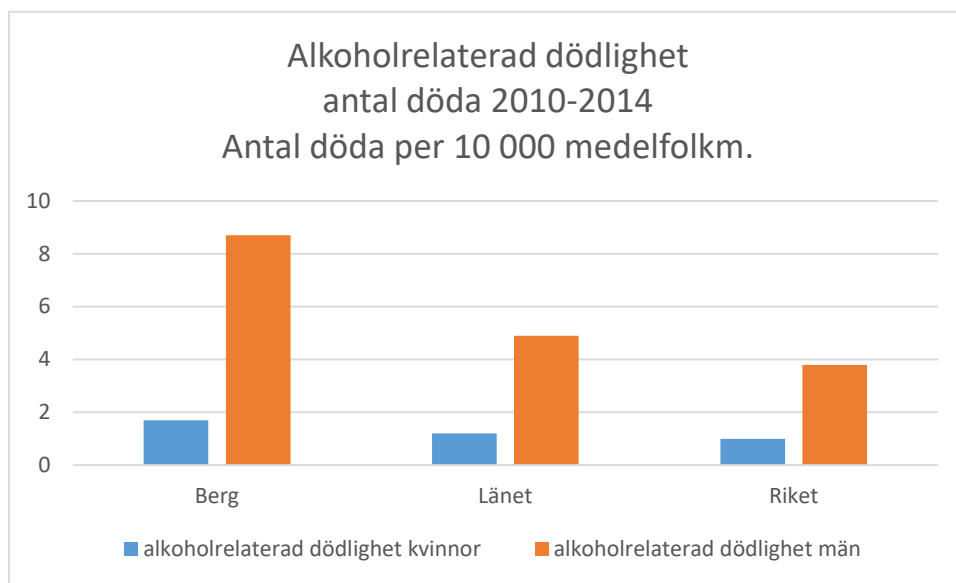
elever i klass F-2 deltar i kulturskolans SKAPA-verksamhet med olika tema. Alla elever i åk 3-9 erbjuds att söka till instrumentundervisning i kulturskolan.

ALKOHOL OCH DROGER

Av föreningslivet i kommunen med barn och ungdomsverksamhet krävs att en drog och alkoholpolicy upprättas och antas varje år.

Det är vanligare bland män än bland kvinnor att ha riskabla alkoholvanor i länet. Bergs kommun ligger i nivå med länet och sedan mätningen år 2010 syns ingen skillnad. En liten andel i kommunen har testat cannabis det senaste året. Av de som har riskabla alkoholvanor vill 300 personer minska sin alkoholkonsumtion och 50 personer uppger att de önskar stöd för att dricka mindre.

Den alkoholrelaterade dödligheten var under 2010-2014 högre för både män och kvinnor av de bosatta i Bergs kommun i jämförelse med både länet och riket. Det höga talet för män är anmärkningsvärt och är över 100 % högre i jämförelse med riket.

TOBAK

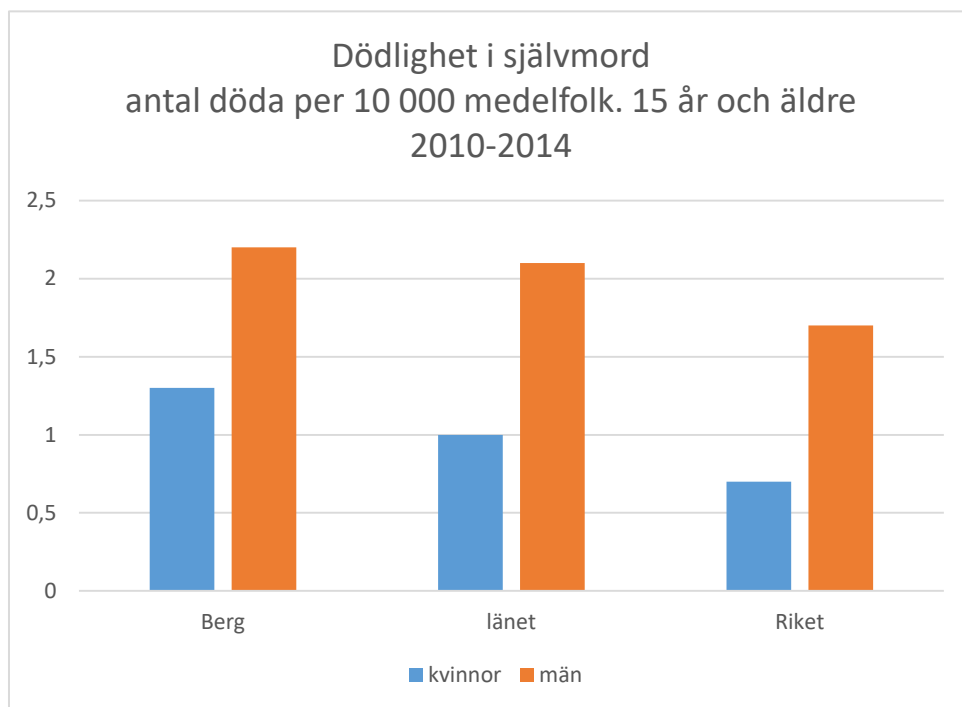
I Bergs kommun röker ungefär var tionde invånare dagligen, i nivå med mätningen år 2010. En större andel män än kvinnor i kommunen snusar dagligen och så ser det även ut på länsnivå där andelen män och kvinnor snusar i något högre utsträckning än tidigare mätningar. Av de som röker dagligen i kommunen vill 3 av 4 sluta och 150 personer önskar stöd i den förändringen. Cirka 50 personer önskar hjälp att sluta snusa.

När det gäller rökande blivande mödrar och rökande spädbarnsföräldrar ligger Berg under rikssnittet. Dödlighet i lungcancer är lägre än riket. Män i Berg har dock en högre dödlighet i KOL än i länet och riket.

Angående ungas tobaksvanor se ovan ANDT trender.

PSYKISK HÄLSA

I Jämtlands län är det en större andel kvinnor än män som upplever ett nedsatt psykiskt välbefinnande. Skillnaden är särskilt stor bland unga vuxna. Bland unga vuxna rapporterar en betydligt större andel kvinnor än män besvär såsom ångslan, oro, ångest och trötthet. Stress har ökat över tid för kvinnor 16-29 år. Att ha haft suicidtankar, där man övervägt att ta sitt eget liv, är vanligare bland yngre än bland äldre. Bland 16-29 åringar har 10 procent av kvinnorna haft självmordstankar, en eller flera gånger under det senaste året. Det finns en markant skillnad vad gäller psykiskt välbefinnande utifrån ekonomiska förutsättningar och utifrån funktionsnedsättning. Självmord, både bland kvinnor och män är något vanligare i Berg än länet i övrigt och riket.

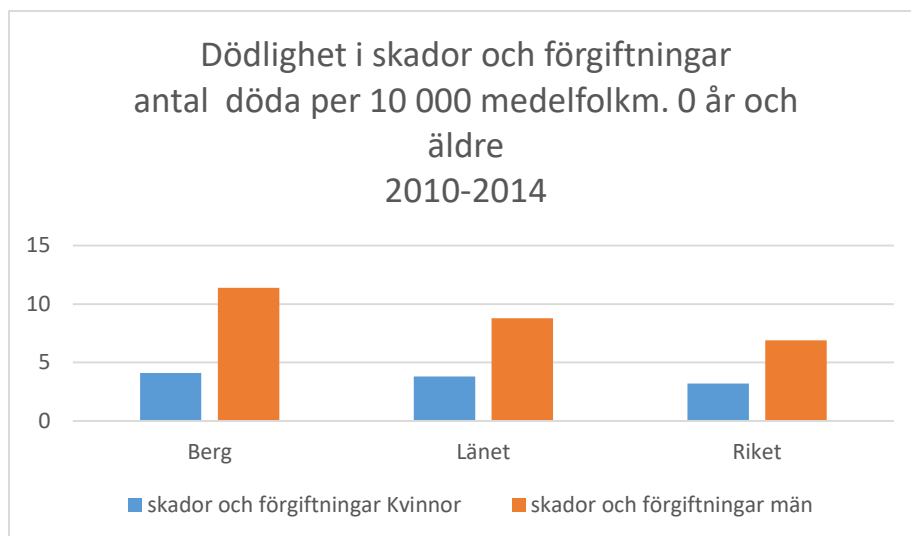

SKADOR OCH FÖRGIFTNINGAR

Män i Berg är kraftigt överrepresenterade i dödlighet orsakade av skador och förgiftningar i jämförelse med länet och riket.

FALLSKADOR

De flesta fallolyckor bland äldre sker i hemmet och på särskilt boende. Under 2016 inträffade 441 registrerade fall, under 2015 443 fall, i ordinarie boende inomhus och i särskilt boende inklusive Vardaga. Uppgifterna gäller bergsbor med hjälp från kommunen inom äldreomsorgen och LSS.

MÅL 2017-2020

- Hälsosamtalen i skolan, se under avsnittet *Undersökningar* sidan 10, ska redovisas i verksamhetsnämnden varje år och utvecklingsområden identifieras.
- En samordningsfunktion för ANDT med mandat och tydlig strategisk roll inrättas.
- Minskad andel barn och unga som använder ANDT (Alkohol Narkotika Doping Tobak). Ur ANDT strategi 2016-2020.
 - Andel en alkoholkonsumenter i årskurs 9 ska fortsatt minska. År 2020 ska 0 % av Bergs kommuns niondeklassare ha druckit alkohol.
 - Andelen tobakskonsumenter i årskurs 9 ska minska. År 2020 ska 0 % av Bergs kommun niondeklassare ha rökt eller snusat.
- Skola och förskola är giftfri.
- Andelen fallolyckor bland äldre ska minska med 50 %, per enhet inom äldrevården och LSS.

DELAKTIGHET, INFLYTANDE OCH TILLGÄNGLIGHET

Kommunen strävar efter att innevånarna ska känna att de kan styra och påverka sina liv, exempelvis genom att vara delaktiga i samhällsutvecklingen. Biblioteken har en viktig funktion att via tillgänglighet för alla medverka till delaktighet.

SÅ HÄR SER DET UT I BERG

Ur biblioteksplan för Bergs kommun 2014-2018,

”Biblioteken i Bergs kommun ska vara tillgängliga för alla. Alla besökare ska behandlas lika och med respekt.

Särskild uppmärksamhet ska ges åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Enligt bibliotekslagen ska våra integrerade folk- och skolbibliotek vara centrum för

- Demokrati, utbildning och information
- Litteratur, läsning och läsfrämjande
- Kulturupplevelser och gemenskap”

Bergs kommun har beslutat att införa ett antal servicepunkter i kommunen. Syftet med servicepunkterna är att stärka informationen till medborgarna, skapa en mötesplats och förbättra tillgång till internet.

Aktuell kommuninfo ges ut i lokalt annonsblad och via radio Berg varje månad för ökad information till innevånarna.

En ungdomsdemokratidag genomförs årligen för unga 13-19 år. Det här sker i samverkan med Härjedalens kommun.

MÅL 2017-2020

- Samtliga offentliga lokaler i Bergs kommun är tillgänglighetssäkrade.
- *Eleverna känner att de är delaktiga och har möjlighet att påverka i skolan*

FYSISK AKTIVITET OCH KOST

Fysisk aktivitet och kost är några av de grundläggande faktorerna för vår hälsa. Kommunen vill erbjuda innevånarna bra kost inom kommunal verksamhet, samt skapa goda förutsättningar för olika fysiska aktiviteter.

SÅ HÄR SER DET UT I BERG.

Andelen män och kvinnor i kommunen med övervikt och fetma ligger i nivå med länet. Över tid har andelen länsinvånare med fetma ökat från 12 procent 2006 till 16 procent 2010 och 16 procent även 2014.

I Berg anger 14 % kvinnor och 16 % män att man har en stillasittande fritid. Det är något högre än riket. Av de som är fysiskt inaktiva önskar 7 av 10 bli mer fysiskt aktiva.

Fysisk aktivitet definieras utifrån minst 30 min per dag måttlig ansträngande tex promenader i rask takt. I Berg kommer 69 % av innevånarna upp till rekommenderad nivå om minst 30 min per dag. Det är i nivå med länet. Det är inte någon stor skillnad mellan kvinnor och män. 500 personer önskar stöd för att öka sin fysiska aktivitet.⁵

En *kostpolicy* är framtagen för kommunal verksamhet. Kommunen eftersträvar att öka mängden ekologisk mat inom verksamheterna. För år 2016 redovisas en andel motsvarande 16,5% ekologiska livsmedel. Målen med Bergs kommuns kostverksamhet är att: Främja goda matvanor, förebygga ohälsa, servera god, näringsrik och livsmedelshygieniskt säker mat. Samt att laga och servera mat i en klimatsmart anda.

MÅL 2017-2020

- Andelen ekologiska livsmedel ska motsvara minst 10 % av matinköpen och succesivt öka.
- Den fysiska aktiviteten ska öka.

⁵ Hälsa på lika villkor rapport för Bergs kommun 2014. Region Jämtland-Härjedalen. 2017-03-14.

UPPFÖLJNING

För att få en kontinuerlig uppföljning av folkhälsoplanens mål ska målen redovisas i samband med ordinarie budgetuppföljning. Genom uppföljningen i budgetarbetet kommer folkhälsoarbetet successivt genomsyra det ordinarie arbetet.

I och med att utvärdering och uppföljning av folkhälsomålen sker i samband med budgetprocessen är det också lämpligt att redovisa vad som har gjorts inom olika målområden och för nästkommande år beskriva folkhälsoinsatser i verksamhetsplan och budget.

Långsiktighet är viktigt i folkhälsoarbete. Samverkan, uppbyggnad av nätverk, att samlas kring ömsesidiga mål och få ett gemensamt förhållningssätt kring folkhälsa kräver kontinuitet och tid. Folkhälsoplanen ska inspirera och stödja framtida möjligheter och idéer till aktiviteter och insatser i syfte att uppfylla de gemensamma målen.

Aktiviteter och målarbete sker inom respektive verksamhet och följer budgetprocessen med redovisning en gång per år i kommunfullmäktige.

LEDNING OCH STYRNING

UPPDRAGSGIVARE

Kommunfullmäktige, som genom att anta länets folkhälsopolicy och den lokala folkhälsoplanen, är det beslutande organet för det kommunövergripande folkhälsoarbetet.

BRÅ/FOLKHÄLSORÅD

Rådet består av representanter från kommunstyrelsen, verksamhetsnämnden samt miljö- och byggnadsnämnden. Utöver det ingår folkhälsosamordnare, säkerhetssamordnare, ungdomssamordnare, samt representanter från skolorna, integration, socialtjänst, polisen samt hälsocentralen.

Syfte: bevaka frågor inom de olika nämnderna och kommunen i stort, ingå i regionalt folkhälsonätverk.

Uppgift: bevaka och lyfta dessa frågor, vara en referensgrupp gentemot politiken samt revidera den kommunala folkhälsoplanen.

SLUTORD

Det finns en ambition och vilja att verka inom olika områden, att lyfta många frågor. Nedan beskrivs några aktuella och angelägna frågor att arbeta vidare med.

Under kommande planperiod är det särskilt angeläget att bl.a tillsammans med Region Jämtland/Härjedalen vidare analysera och fokusera på ungas psykiska hälsa. I rapporten *Analys av den psykiska hälsan i region Jämtland Härjedalen, slutrapport 2016-08-31* ger *SIRONA Health solutions* en nuläges bild av situationen. Rapporten innehåller även rekommendationer. Arbetet med rapporten blir viktig att följa.

Den samiska hälsan eller ohälsan har lyfts fram som ett angeläget område. Det gäller inte minst unga samers psykiska ohälsa. Det är ett kunskapsområde vi behöver lära mer om.

I den senaste HLV undersökningen lyfter man särskilt mäns möjlighet till social samvaro och behov av ökad tillgång till socialt stöd. Män i Berg har en låg medellivslängd. Varför är det så? Det behöver analyseras ytterligare.

EN ORDBOK - VAD BETYDER

ANDT ALKOHOL NARKOTIKA DOPING TOBAK, ANDT STRATEGI 2016-2020

Dess övergripande mål är, ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Balanserat styrkort

Bergs kommuns övergripande mål uttrycks i ett balanserat styrkort som innehåller perspektiven ekonomi, medarbetare, medborgare och verksamhet.

Enkäter

HLV Hälsa på lika villkor. Den nationella folkhälsoenkäten, Hälsa på lika villkor, är en nationell undersökning om hälsa, levnadsvanor och livsvillkor. Syftet med undersökningen är att visa hur befolkningen mår och följa förändringar i hälsa över tid.

Vart fjärde år deltar Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner i Folkhälsomyndighetens nationella undersökning Hälsa på lika villkor med ett utökat urval. Senast undersökningen genomfördes var år 2014.

Hälsosamtal i skolan, skolsköterskorna genomför enskilda samtal med alla elever i förskoleklass, åk 4, åk 7 samt gymnasiet åk 1.

CAN, genomförs årligen om drogvanor bland ungdomar i åk 9 samt åk 2 på gymnasiet. Dock görs i länet ett extra urval vart tredje år (senast 2015) samtliga elever i dessa årskurser förväntas svara på enkäten.

KPTR

Kommunala Pensionärs- och Tillgänglighetsrådet är ett remiss- och samarbetsorgan mellan Bergs kommun och företrädare för föreningar med representation i rådet. Rådet har 14 ledamöter och sorterar under kommunstyrelsen.

TILLGÄNGLIGHET

På myndigheten för delaktighets hemsida www.mfd.se, definieras tillgänglighet på följande vis:

”Att göra tillgängligt innebär att identifiera och undanröja hinder så att personer med funktionsnedsättning kan vara fullt delaktiga i samhällslivet. Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur pass väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för personer med funktionsnedsättning. Det gäller lokalers fysiska beskaffenhet, tillgången till information och ett bra bemötande. Bristande tillgänglighet är när en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att en verksamhet inte vidtar skäligen tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är vägledande för funktionshinderspolitiken och hur offentliga sektorn ska arbeta med konventionen som grund. Tillgänglighet är en princip som går igenom hela konventionen. Enligt Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken ska myndigheters lokaler, verksamheter och information vara tillgängliga för alla. Varje myndighet måste därför analysera sin egen verksamhet och ta ställning till vad tillgänglighetskraven innebär specifikt för dem. Många hinder är enkla att åtgärda och små åtgärder kan göra stor skillnad. Det som är bra för personer med funktionsnedsättning är bra för alla.”⁶

TILLGÄNGLIGHET BIDRAGSNORMER I BERGS KOMMUN 2017-2020

I dokumentet Bidragsnormer, bidrag till ideella föreningar i Bergs kommun 2017-2020 definieras tillgänglighet i föreningslivet i fysiska termer.

”Med tillgänglighetsanpassning menas

1. Markplan eller ramp vid entré och utrymningsväg med högst 1:20 på 10 meter eller 1:12 på 6 meters lutning.
2. Dörrar 90 cm minst 84 cm bred när dörren är uppställd i 90 grader för inner- och ytterdörrar.
3. Dörrtrösklar skall inte finnas, finns trösklar skall de vara med låg avfasning högst 25 mm hög.
4. Toalett 2,2x2,2 meter med 90 cm fritt utrymme på båda sidorna om toalettstolen.
5. Trappsteg skall vara markerat på första och sista trappsteget.”

⁶ <http://mfd.se/tillganglighet/gor-tillgangligt/>

VAD BETYDER OLIKA DOKUMENT

Policy- policy är en avsiktsförklaring och riktlinjer för att styra politiska beslut och uppnå önskade politiska målsättningar. Ordet policy är liktydigt med rekommendation eller riktlinje.

Handlingsplan- handlingsplan är den konkreta plan som t.ex. styr arbetet med folkhälsa. Den är uppbyggd av olika insatser och aktiviteter som tillsammans ska leda fram till de uppsatta målen. Valet av aktiviteter bygger på analyser av t.ex. genomförda enkäter.

ÖVRIGT

Giftfri miljö i offentlig verksamhet. Bakgrunden är en motion från Centerpartiet antagen av kommunfullmäktige att öka takten i arbetet med att avgifta vardagen och att fasa ut giftiga ämnen. I beslutet anges att kommunens skolor och förskolor ska prioriteras. Kf § 46 2015-06-09 Dnr 2014/194.

Tobaksfri duo- elever i årskurs 5 och 6 skriver avtal med en vuxen om att inte använda tobak under högstadiet. <http://www.tobaksfri.se/lan/jamtland>

Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025- är ett opinionsbildningsprojekt. Projektet syftar till att få till stånd ett politiskt beslut 2015 om ett slutmål för rökningen 2025. Region Jämtland/Härjedalen samt Härjedalens kommun har antagit målet.

<http://www.tobaksfakta.se/kort-om-tobacco-endgame-rokfritt-sverige-2025/>

ÖVERSIKT ÖVER SAMTLIGA MÅL

MÅL 2017-2020

TRYGGHET FÖR ALLA

1. Stöd i föräldraskap erbjuds
2. *I förskolan. Verksamheten kännetecknas av lugn och trygg miljö bland förskolebarn och vårdnadshavare*
3. *I skolan. Eleverna känner sig trygga i skolan*
4. *God vård och omsorg med trygga förhållanden och meningsfull tillvaro*

UTBILDNING, ARBETE OCH SYSSELSÄTTNING

5. Alla elever når minst betyget E i årskurs 9 i grundskolans alla ämnen.
6. Alla elever i gymnasieskola når fullständig gymnasieexamen.
7. Feriepraktik erbjuds samtliga ungdomar i åk 8 till åk 2 på gymnasiet.
8. Navigator och projektet Uvas erbjuds samtliga unga 16-29 respektive 16-24 år vilka är undersysselsatta/utan sysselsättning.

HÄLSOFRÄMJANDE MILJÖER OCH DROGFÖREBYGGANDE ARBETE

9. Hälsosamtalen i skolan se under avsnittet *Undersökningar* sid 10 ska redovisas i verksamhetsnämnden varje år och utvecklingsområden identifieras.
10. En samordningsfunktion för ANDT med mandat och tydlig strategisk roll inrättas.
11. Minskad andel barn och unga som använder ANDT (Alkohol Narkotika Doping Tobak). Ur ANDT strategi 2016-2020
 - Andelen alkoholkonsumenter i årskurs 9 ska fortsatt minska. År 2020 ska 0 % av Bergs kommuns niondeklassare ha druckit alkohol.
 - Andelen tobakskonsumenter i årskurs 9 ska minska. År 2020 ska 0 % av Bergs kommun niondeklassare ha rökt eller snusat.
12. Skola och förskola är giftfri.
13. Andelen fallolyckor bland äldre ska minska med 50 % per enhet inom äldrevården och LSS.

DELAKTIGHET, INFLYTANDE OCH TILLGÄNGLIGHET

- 14. Samtliga offentliga lokaler i Bergs kommun är tillgänglighetssäkrade.
- 15. *Eleverna känner att de är delaktiga och har möjlighet att påverka i skolan*

FYSISK AKTIVITET OCH KOST

- 16. Andelen ekologiska livsmedel ska motsvara minst 10 % av matinköpen och succesivt öka.
- 17. Den fysiska aktiviteten ska öka.

En beskrivning över samtliga målområden finns i bilaga 1.